

FÖRBUNDSINFO

Nr 15 – september 2007

Rutiner vid förvarande och utlämnande av aska/urna

Detta FörbundsInfo förmedlar de kunskaper som begravningshuvudmän behöver för att sköta förvaring och utlämning av aska/urna på bästa sätt. Förvaringen av aska/urna ska ske i låsta utrymmen dit endast behörig personal har tillgång. Hur utlämningen ska ske och vem som är behörig att ta emot askan/urnan tydliggörs liksom förfarandet om ingen anhörig hör av sig. I slutändan är det begravningshuvudmannen som då, efter korrespondens med anhöriga med hjälp av brev med mottagningsbevis, har ansvaret för att askan/urnan gravsätts. Enligt lag ska urna/aska gravsättas senast ett år efter kreationen. Men i vissa fall kan en förlängd tidsfrist godkännas. Vilka skäl som kan accepteras anges liksom de skäl som prövats i rättsinstanser och underkänts.

Om askan/urnan ska gravsättas på begravningsplats hos annan huvudman måste den huvudman som har hand om askan/urnan ta kontakt med denna för att få riktigheten i detta verifierad. Ska askan/urnan föras ut ur Sverige för gravsättning i annat land ska det kunna styrkas skriftligt.

Handläggare:

Förbundsjurist Karin de Fine Licht, tel. 08-737 72 10
karin.definelicht@svenskakyrkan.se

Kyrkogårdskonsulent Göran Jacobsson, tel. 08-737 71 22
goran.jacobsson@svenskakyrkan.se

Rutiner vid förvarande och utlämnande av aska/urna

Det har hänt mer än en gång att en kyrkogårdsförvaltning hamnat i beråd när anhöriga står vid kyrkogårdsgrinden med en urna som ska gravsättas och förvaltningen inte har en aning om att någon önskar en gravsättning den dagen.

De anhöriga kan ha hämtat urnan på krematoriet eller hos en annan kyrkogårdsförvaltning samma dag. Begravningsbyrån har pratat med prästen om att de anhöriga har önskemål om prästens närvaro vid gravsättningen. Prästen har sagt ja till att närvara vid gravsättningen, men har inte haft någon kontakt med kyrkogårdsförvaltningen för att undersöka om även den är på det klara med att det ska ske en gravsättning.

I ovanstående fall är det mycket som gått snett och det är ogörligt och inte speciellt intressant att i efterhand reda ut vem som gjort fel. Det är bättre att fundera över vad vi skall göra för att detta inte skall hända igen.

Reglerna runt förvaring och utlämnande av aska finns i 5 kap 11–18 §§ begravningslagen samt 28–29 §§ begravningsförordningen. Detta är vad som gäller:

1 Förvarande av askan/urnan

Askan/urnan förvaras av:

- innehavaren av krematoriet, eller
- huvudmannen på den ort där gravsättningen ska ske, eller
- huvudmannen på den ort där den avlidne senast var folkbokförd om platsen för gravsättningen inte är bestämd.

Detta är vad som anges i 5 kap 13 § begravningslagen. I det andra fallet – när huvudmannen på den ort där gravsättningen ska ske förvarar askan – så är det ju, i clearingsammanhang, förrättningshuvudmannen som förvarar askan.

1.1 Askan/urnan får inte förvaras hemma

Mot bakgrund av bestämmelserna i lagen så finns det inget utrymme för begravningsbyråerna att hämta ut askan/urnan för att förvara den för en kunds räkning. Inte heller de anhöriga får hämta ut askan/urnan för att förvara den till exempel hemma. Vem huvudmannen kan lämna ut askan/urnan till berörs längre fram i detta FörbundsInfo.

1.2 Hur länge kan askan/urnan förvaras?

Askan efter avliden som kremerats i Sverige ska gravsättas inom ett år från kremeringen och aska som efter kremering förts in till Sverige ska gravsättas inom ett år från det att den förts in till Sverige enligt 5 kap 11 § respektive 18 § begravningslagen. För införsel av stoft eller aska till Sverige, se ett kommande FörbundsInfo under hösten 2007!

1.3 Rutiner vid förvarandet av askan/urnan

Askan/urnan ska förvaras på ett betryggande och värdigt sätt i låsta utrymmen dit endast behörig personal har tillträde. Förvaringen ska vara så ordnad så att askan/urnan lätt kan identifieras. Administrativa rutiner ska finnas så att askan/urnan inte blir stående därför att de anhöriga inte hört av sig om gravsättningen.

Nio månader efter kremeringen kan vara en lämplig tid (se punkt 3 nedan) för personalen att kontakta de anhöriga för att påminna om gravsättningen. Varje förvaltning måste skriva ner sina rutiner för när denna kontakt ska tas. Hela året behöver således inte ha gått innan huvudmannen kontaktar de anhöriga och påminner om gravsättningen. Anhöriga tänker inte alltid på att det är de som ska bestämma om gravsättningen efter kremeringen. En del anhöriga tror att det sker automatiskt.

Här är det viktigt att vara lyhörd för om det finns tveksamheter hos de anhöriga om var gravsättningen ska ske. I det läget gäller det att kunna hjälpa och stödja de anhöriga. De anhöriga behöver kanske göras medvetna om att gravsättningen är definitiv. Detta för att de inte i framtiden ska begära flyttning av askan/urnan. Är det fråga om oenighet mellan de anhöriga så ska medling enligt 5 kap 3 § begravningslagen erbjudas. Huvudmannen eller krematoriet som förvarar askan/urnan måste då kontakta huvudmannen där den avlidne senast var folkbokförd för att få igång medlingen.

2 Anstånd med gravsättning av askan/urnan

Huvudmannen för begravningsverksamheten eller innehavaren av krematorium som förvarar askan/urnan ska bevaka att den gravsätts inom ett år från kremeringen. Får huvudmannen klart för sig att de anhöriga vill vänta med gravsättningen i mer än ett år ska de uppmanas att skriftligen begära anstånd med gravsättningen och motivera varför de begär anstånd.

Huvudmannen för begravningsverksamheten eller innehavaren av krematoriet som förvarar askan/urnan har att ta ställning till och bedöma vilka *särskilda skäl* som kan motivera beviljande av anstånd med gravsättningen. Att det ska vara *särskilda skäl* framgår av 5 kap 11 § andra stycket och 18 § andra stycket begravningslagen.

Vad kan vara särskilda skäl? Hur länge kan anståndet sträcka sig? Vanligaste skälet är att någon anhörig ska komma hem från utlandet för att vara med vid gravsättningen. Det innebär att anståndet begärs för en bestämd tid. Ett annat skäl kan vara att den avlidne önskat bli gravsatt i minneslunden som just börjat projekteras. Det kan då behövas anstånd för en längre tid, men även här finns en klart angiven tid då minneslunden beräknas vara färdig.

När finns det inte särskilda skäl? Följande fall avseende särskilda skäl har prövats i de lägre rättsinstanserna: En man vill vänta med gravsättningen av askan efter sin avlidna hustru tills han själv avlider. Det är en man i övre medelåldern som är helt frisk. När han kommer att dö finns det ingen som vet. Det har gjorts att huvudmannen sagt nej till anståndet och det har länsstyrelsen och länsrätten också gjort. Vad nästa instans kommer att säga är inte klart ännu.

Generellt kan sägas att det ska finnas en bra motivering och anståndet ska vara tidsbegränsat så att gravsättningen kan genomföras utan ytterligare anstånd.

3 Om askan/urnan inte gravsatts inom ett år

Huvudman för begravningsverksamheten eller innehavaren av krematoriet som förvarar askan ska låta gravsätta askan om det inte skett inom ett år efter kremeringen enligt 5 kap 12 § och 18 § tredje stycket begravningslagen. Innan huvudmannen eller innehavaren av krematoriet vidtar några åtgärder för att gravsätta ska de anhöriga lämnas tillfälle att själv låta gravsätta askan/urnan enligt 5 kap 12 § andra stycket.

Händer det ingenting trots förvaltningens påminnelse enligt ovan och ett år har gått sedan kremeringen så går ansvaret för gravsättningen över till huvudmannen eller krematoriet som förvarar askan/urnan.

De anhöriga ska dock först i ett brev informeras om att askan/urnan efter den avlidne står och väntar på gravsättning. Det ska också framgå att de ansvarar för ordnandet med gravsättningen. De har att kontakta förvaltningen senast tre veckor efter det att de fått brevet för att komma överens om var och hur gravsättningen ska ske. I brevet ska det också stå att om de anhöriga inte hör av sig inom denna tid så kommer huvudmannen att gravsätta askan/urnan i en grav på huvudmannens kyrkogård. Brevet ska skickas till de anhöriga med mottagningsbevis.

Hör de anhöriga trots brevet inte av sig förbereder förvaltningen för gravsättningen. I denna situation när det inte finns något uttalat om var gravsättningen ska ske är minneslunden inget lämpligt alternativ. Eftersom minneslunden är ett totalt anonymt gravskick bör aldrig en huvudman välja detta alternativ i sin myndighetsutövning. Valet av minneslund förutsätter nämligen att det funnits en uttalad vilja från den avlidne eller dennes anhöriga för att gravsättningen skall ske där.

Ett nytt brev skrivs till de anhöriga där de inbjuds att närvara vid den gravsättning som förvaltningen ordnar. Tiden för gravsättningen bör väljas så pass långt fram i tiden så att de anhöriga ges en rimlig chans att komma till gravsättningen. Lämpligt kan vara två till tre veckor från det att de mottagit brevet med ordinarie postgång.

Automatiskt uppstår frågan om vem ska bli gravrättsinnehavare till denna grav när de anhöriga inte ens brytt sig om gravsättningen. Det är de vanliga rutinerna, med förfrågan om vem som önskar bli gravrättsinnehavare, som ska tillämpas även i detta fall. För förvaltningen inga svar trots föreläggande med mottagningsbesked så utses en gravrättsinnehavare av den som har delegation att fatta det beslutet. Gravbrevet som skickas till den utsedde gravrättsinnehavaren utgör bekräftelse på beslutet.

4 Kan huvudmannen ta betalt för förvaringen av askan/urnan?

Huvudmannen kan ta betalt för askan/urnan som förvaras mer än ett år efter kremeringen om det beror på att huvudmannen beviljat anstånd eller om medling pågår.

En förutsättning är att huvudmannen på sedvanligt sätt fastställt en taxa för askans/urnans förvaring. Det är viktigt att huvudmannen tydligt informerar de anhöriga om dessa kostnader.

5 Vem kan hämta ut askan/urnan?

Askan får lämnas ut bara om det finns betryggande säkerhet för att den kommer att hanteras på ett pietetsfullt sätt enligt 5 kap 15 § begravningslagen.

Ytterligare ett hinder för utlämnande av askan/urnan är om huvudmannen som förvarar den eller innehavaren av krematoriet känner till att det föreligger en tvist om var gravsättningen ska ske. Askans/urnan får då inte lämnas ut förrän tvisten slutligen lösts.

I 5 kap 14 § anges att askan får lämnas ut till någon enskild bara om denne skall

- föra över askan till en begravningsplats som inte är belägen vid krematoriet,
- gravsätta askan på någon annan plats än en begravningsplats, eller
- föra ut askan ur Sverige.

Huvudmän, som anlitar ett krematorium, bör göra sina rutiner för återtransport av aska/urna väl kända för krematoriet.

En begravningsbyrårepresentant kan hämta ut askan/urnan för ett dödsbos räkning för att transportera den för gravsättning på annat håll. Ytterligare ett sätt att föra över askan/urnan till en annan huvudman för gravsättning är att anlita Posten Express AB, med vilket bl.a. Församlingsförbundet tecknat ett avtal som garanterar en säker transport av askan/urnan mellan krematorium och kyrkogårdsförvaltning. Huvudmannen som skickar askan/urnan kontaktar Posten Express AB och återoppar avtalet "Express 07.00".

Men det är också helt i sin ordning att krematoriet eller att huvudmannen som förvarar askan/urnan lämnar ut den till en anhörig som vill transportera askan/urnan för gravsättning på en begravningsplats på annat håll.

6 Rutiner vid utlämnande av askan/urnan

I FörbundsInfo 12/2006 fanns förslag till etiska regler för krematorieverksamheten som Församlingsförbundet och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund utarbetat tillsammans. Sista punkten i förslaget innehåller rutiner vid utlämnande av aska/urna från krematoriet. Dessa rutiner är fullt tillämpliga även för huvudman som förvarar aska/urna som ska lämnas ut.

Utlämnande av askan/urnan skall ske under värdiga former och i en värdig miljö. Den som hämtar askan/urnan skall identifiera sig och kvittera uthämtningen. Handlingar skall uppvisas som visar var askan/urnan skall gravsättas. Skall askan/urnan sättas ner på en gravplats hos annan huvudman skall den utlämnande enheten kontakta denne för att informera om att askan/urnan kommer att lämnas ut enligt 28 § begravningsförordningen. Den mottagande förvaltningen får därmed möjlighet att förbereda och göra de kontroller som behövs inför gravsättningen.

Förutsättningen för att lämna ut askan/urnan är begränsade på det sätt som anges under punkt 5 första stycket ovan. Askans/urnan får således inte lämnas ut i något annat syfte och det är den utlämnande enhetens skyldighet

att kontrollera detta. Därför är det nödvändigt med en kontakt mellan utlämnande och mottagande förvaltning.

Skall askan spridas i naturen skall den som kvitterar uthämtningen kunna uppvisa länsstyrelsens beslut. Hämtas askan/urnan däremot för att föras ut ur landet skall handlingar om var gravsättningen ska ske visas upp och ett utdrag ur kremationsjournalen om den avlidne lämnas till Tullverket i utförelsorten enligt 44 § begravningsförordningen.

Blankett för utlämning av aska/urna samt kvittering, FOR 8040, finns på Forsamlingsförbundets webbplats www.forsamlingsforbundet.se/blankettarkiv.

Förteckning över utgivna FÖRBUNDSINFO 2007

- Nr 1 **Tillämpning av vissa bestämmelser i arbetstidslagen**, 17 januari
- Nr 2 **Kollektiv Avtalad Pension (KAP-KL Svenska kyrkan)**, 17 januari
- Nr 3 **Energideklaration av byggnader ska upprättas**, 16 mars
- Nr 4 **Nya säkerhetsföreskrifter om hissar**, 16 mars
- Nr 5 **Målkapital – ändrade bestämmelser om balanskrav**, 16 mars
- Nr 6 **Policy – Svenska kyrkans gemensamma Internet och e-postsystem**, 20 april
- Nr 7 **Budgetförutsättningar**, 20 april
- Nr 8 **Revidering av avgiftsunderlagets utvecklingstakt**, 16 maj
- Nr 9 **Riksdagen har beslutat om ändring i LAS och semesterlagen**, 21 juni
- Nr 10 **Riksdagsbeslut avskaffar lagens krav på rehabiliteringsutredning**, 21 juni
- Nr 11 **Redogörelse för överenskommelsen om KAP-KL**, 21 juni
- Nr 12 **Skyldigheten att anmäla ledig plats till arbetsförmedlingen upphör**, 21 juni
- Nr 13 **Arbetstidsregler beträffande lägerverksamhet**, 21 juni
- Nr 14 **Förverkande av gravrätt till följd av uppenbar vanvård**, 21 juni
- Nr 15 **Rutiner vid förvarande och utlämnande av aska/urna**, 25 september